

HOLMI

XXII. évfolyam 8. szám

2010. augusztus

Szerkeszti: Réz Pál (főszerkesztő),
Radnóti Sándor (bírálat), Várady Szabolcs (vers), Závada Pál (széppróza),
Fodor Géza, Szalai Júlia, Voszka Éva

Szerkesztőbizottság: Bodor Ádám, Dávidházi Péter,
Göncz Árpád, Kocsis Zoltán, Lator László,
Ludassy Mária, Nádasdy Ádám, Rakovszky Zsuzsa.
Tördelőszerkesztő: Környei Anikó. A szöveget gondozta: Zsarnay Erzsébet

TARTALOM

- Gergely Ágnes*: Föníciai este • 943
Agh István: Hol véget ér a Kelenhegyi út • 943
Kun Árpád: Mese a szorongásról • 945
Mese a szabadulásról • 945
Nemes Nagy Ágnes: Útinaplók • 946
Ferencz Győző: Jegyzet Nemes Nagy Ágnes
útinaplóihoz • 964
Szabó Magda levelesládájából (*Közléteszi Tasi Géza*) • 967
Rába György: Az árnyék • 980
P. S. • 981
Kántor Péter: Egyszer volt • 981
Péterfy Gergely: Pannon mese (*Részlet*) • 982
Szántó T. Gábor: Patchwork • 991
Suhai Pál: IV. Henrik az égbe indul • 996
Nagyvárosi séta • 997
Kis János: A pozitív szabadság két fogalma
(Gondolatok Isaiáh Berlinről) (*Bárány
Tibor fordítása*) • 998
Csobánka Zsuzsa: Tétova H • 1014
Bábel • 1015
Sántha József: A ház mint hamisítvány (I) (Időproblémák
a múlt század irodalmában) • 1016
Perneczky Géza: „Nekem vér helyett is nyelv folyik
az ereimben” (El Kazovszkij művészete
és különös személyisége) • 1030

Radnóti Miklós versfordító-pályázat

John Keats: Óda egy görög urnához
(*Bajnóczy Zoltán fordítása*) • 1040
(*Varró Dániel fordítása*) • 1041

Végh Dániel: Lope de Vega közönséges esztétikája • 1043
Lope de Vega: A komédiaírás új művészete napjainkban
(*Végh Dániel fordítása*) • 1047
Pintér Tibor: A zenemű aurája (Walter Benjamin
és a hangfelvétel) • 1052

FIGYELŐ

Kocsis Zoltán: Igazság és becsület (Márta Kurtág.
Beethoven: Diabelli variations.
22 Variations on a Waltz by Anton
Diabelli. Op. 120) • 1062
Keresztesi József: Dióhéjban (Kisbali László:
Sapere aude! Esztétikai
és művelődéstörténeti írások) • 1073
Olay Csaba: A szabadság egyeteme és az egyetem
szabadsága (Fehér M. István:
Schelling – Humboldt. Idealismus
und Universität) • 1077
Bazsányi Sándor: Gyógyszer és mérég (Jerzy Grotowski:
Színház és rituálé. Szövegek
1965–1969) • 1081

Megjelenik havonta. Felelős kiadó: Réz Pál. Vörösmarty Társaság
Levélcím: HOLMI c/o Réz Pál, 1137 Budapest, Jászai Mari tér 4/A
Terjeszti a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt. és a regionális részvénytársaságok
Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág
Előfizethető közvetlenül a postai kézbesítőknél, az ország bármely postáján,
Budapesten a Hírlap Ügyfélszolgálati Irodákban és a Központi Hírlap Centrumnál
(Bp. VIII., Orczy tér 1. Tel.: 06 1/477-6300; postacím: Bp. 1900)
További információ: 06 80/444-444; hirlapelofizetes@posta.hu
Előfizethető még postai utalványon Závada Pál címén (1092 Budapest, Ráday u. 11–13.)
Előfizetési díj fél évre 2500, egy évre 5000 forint, külföldön 50, illetve 100 euró
Tördelte: Kardos Gábor. Nyomtatta az ADUPRINT Kft. Vezető: Tóth Béláné

A HOLMI honlapja: www.holmi.org

ISSN 0865-2864

Gergely Ágnes

FÖNÍCIAI ESTE

Az a harsona reggel óta zúg.
Föníciát nem védi büntudat.
Már nem bírják a népet a kapuk.
A víz nem bírja a hajóhadat.

A kikötő, a város porig ég.
Hold emészti, amit a tűz kihagy.
A hullámokat elvágja a szél,
és bőgeti: Astarte, merre vagy?

Mást áhított a jósda végzetül.
Vágy és vezeklés nem találkozik.
A rémület a főárbocra ül –
Astarte, merre vagy? Mért nem vagy itt?

Egy késő villám bevetésre vár.
Jót tenni nem jön senki más ide.
Csak a rabló, a régész, a sakál.
Fönícia halott, mert nincs hite.

Ágh István

HOL VÉGET ÉR A KELENHEGYI ÚT

Hol véget ér a Kelenhegyi út
a szálló s a sziklakápolna közt,
megszokott otthonosság ösztönöz
ácsorgásra, mint rég a kapuban,
csak most már más jövőbe révedőn,
nem az udvarnak háttal, végtelen
nagy út előtt, bár sosem kérdezem,
miért épp itt, s kit érdekel ugyan?

Itt jártam tegnap is, még mielőtt
fölmászott a turulra a hídon
megint valaki, televízió

néztem, hogy az ikaroszi eset
mint ismétlődik, s milyen divatos
követni a taligára kötött
Dunába lökött Gellért püspököt,
síksági tériszonytól betegen.

Talán mert épp a közelben lakom,
s lábam rögtön a Duna-partra tart,
úgy vonz a hegy, a fürdő, a terasz,
mint valaha, bár azon nem múlik
semmi már, csupán véletlen vigasz,
ha élém sodorna a forgalom
egy akárkit, akiben bízhatom,
s legalább földézne valamit.

Túlélő lettem észrevétlenül,
míg egymást örölték az évszakok,
sőt örültem, hogy változik a kor,
aztán egyszerre csupa idegen,
vagy arcról ismerős leszármazott
vett körül, egy tehetséges, derék,
megalázóan szabad nemzedék
semmisít meg, miként észre se vesz.

Meggyőznek még érzéseim, vagyok
akként is, mint fönn a toronydarut
szerelő lehet létemre tanú,
mert féltem őt, mert hátha félrenéz,
és félrelép, vagy oly gyanútlanul
tör föl a rejtőzködő örület,
hogy téveszméje lesz a föld öle,
e föld alatt való építkezés.

A turulmadár kitárt szárnya közt
úgy lobbant föl az emberforma láng,
mintha gyertyává gyújtaná magát,
melyet tűzoltók el nem oltanak,
lobog, ahogy önnön fényében áll,
lecsöppen és aláereszkedik,
míg gyorsan föl nem szippantja a híd,
s a hidat is kioltó pillanat.

Kun Árpád

MESE A SZORONGÁSRÓL

Akik napjaikat végigszorongják,
tudják csak, mi az örökkévalóság.

Nekik nem múlik a kibírhatatlan,
körbemenekülnek a pillanatban.

Azért nyelnek mérget, nyitnak gázcsapot,
mert elégük van, hogy halhatatlanok.

A halál töpreng, eljutva félútig,
jobban szereti, ha rosszkor érkezik.

Különben is fontosabb dolga akad,
centizi a boldog pillanatokat

máshol másnak, aki nem számol vele,
hogy nemsokára letelik ideje.

Később jön meg, elfelejtett bérgyilkos,
rákot, szívrohamot vagy agyvérzést hoz.

MESE A SZABADULÁSRÓL

A motor néma, vége az alagútnak,
de az út menti fák motorhangon zúgnak.

Csillagokba látok, sok millió évbe,
hogy felszál a kocsim, alig veszem észre.

Szállok magam is a felnyíló semmin át,
visszaröpít az utolsó kíváncsiság

megnézni, hogy mi történt az alagútban,
ahol az életemtől megszabadultam.

Emberek gyűlnek ott, benéznek a roncsba:
a kormánynál holttest előreborulva.

A véres fej kilapult légszákon hever.
Hogy nemrég az enyém volt, már nem érdekel.

Nemes Nagy Ágnes

ÚTINAPLÓK

Bécs, Zürich, Párizs

1961. június 27-én fölszálltunk az Arlberg-expresszre. Hely: éppen leülhettünk. Nem aludtunk egy szemhunyaszt sem. 28-án reggel: Bécs. Kávé, egy pillantás a pályaudvar felől az utcára. A drágaság első lehelete. Avonatot folyton tolatják; toilette-kaland, bécsi tájszólás. Első levlapok: anyu,¹ Jutka.² A román család Bécsig jött, az olasz nő átszállt. Kiáltás a peronon: „Nach Israel!” – Egy fiú megszólít a vonatfolyosón: „Sie gehen nach Israel? Aussteigen!” – Bukovinai kivándorlók, gyerekek; a vasúti WC-ben kis gyerekbili. Három napja jönnek.

Bécs után majdnem üres a vonat. Felső-Ausztria. Barázdáltabb Dunántúl. Várom az Alpokat, egyelőre hiába. Salzburg. Őrjöngve fut le-föl, keresztbe alattunk a Salzach. Ez már gyönyörű, fehér-habos, zöld hegyi víz. Fenyő. Étkezőkocsi. 26 schilling egy ebéd. Téboly. Kezdődik a pénzsámlálás. Kint a hegyek, már igaziak. Lovagvár! A szikla meghosszabbítása: gótikus toronysor. Egy-egy palota, szelídebb osztrák barokk, Mozart-stílusban. Zell am See. Hegyi tó, napsütés, mondén szállodapark, fúj a szél, a víz libabőrös; fiú és lány mennek a tóparton, shortban, ugyancsak libabőrösen, fújja a szél a hajukat. Hideg, felhők, éles haránt-fények.

A svájci határ estefelé. Itt nincs semmi izgalmas. Hegyek, hegyek, hó! Vorarlberg, Kitzbüchel (a sorrendet nem tudom, lehet, hogy ez még Ausztria), Arlberg-völgy. Már nemcsak fenn van hó (minden hegycsúcs achátkő, hó-erekkel futtatva), hanem lent, itt a fák között is. Megsüketülünk. Ezer métereket rohan a vonat föl-le. Szomjazunk. A svájci határon kiszállok, egy vízcsapnál megtöltöm a Jutka-féle termoszt vízzel, a sok méregdrága ragacsos gyümölcslé után, amit kínunkban a vonaton ittunk. Hideg van. Hegyi alkonyat. Csönd, kis pályaudvar. Buchs.

Este 11 körül: Zürich. Spitz Zoli³ vár. Angyal. Szálloda: 28 svájci frank egy éjszakára. Ez nem is igaz, ez lehetetlen. Még sokáig nem térünk magunkhoz a drágaságtól. Szerény hotel ez, Augustinerhof, de a város közepén. Édes. Öreg, fachwerkes, dunyhás. Még

¹ Lengyel Sándorné Gonda Irén, Nemes Nagy Ágnes elvált férjének, Lengyel Balázs (1918–2007) kritikus, író, szerkesztőnek az édesanyja.

² Tóth Judit (1936) költő.

³ Spitz Zoltán a Swiss International Air Lines alkalmazottja.